

DURAKLAMA DEVRİ (1579-1699)

İç nedenleri

Ordu ve donanmanın bozulması Merkezî yönetimin bozulması Ekonominin bozulması Eyalet yönetiminin bozulması Toplum yapısının bozulması Eğitim sisteminin bozulması

Dış nedenler

- Doğal sınırlara ulaşılması (Çöller, okyanuslar ve güçlü devletlere komşu olunmuş)
- Coğrafi keşiflerin etkileri
- Avrupa'nın teknolojik alanda gelişme göstermesi.

XVII. YÜZYILDA SİYASAL GELİŞMELER

A- Osmanlı - İran İlişkileri

a. Ferhat Paşa Antlaşması: Kanuni döneminde imzalanan Amasya Antlaşması'na İran'ın uymaması üzerine çıkan savaş Osmanlı'nın üstünlüğüyle sona ermiştir.

Sonuç: Osmanlı doğuda en geniş sınırlara ulaşmıştır. (Gürcistan, Tebriz, Karabağı, Dağıstan, Osmanlı'nın oldu.)

b. Nasuh Paşa Antlaşması: Osmanlı'nın Avusturya savaşları ve Celali İsyanlarıyla uğraşmasını fırsat bilen İran, Ferhat Paşa Antlaşması'nı ihlal etti. Osmanlı Mecburen Ferhat Paşa'yla aldığı yerleri geri verdi.

Sonuç: Verdiği yerlere karşılık İran dan 200 deve yükü ipek vergi alınacaktır.

c. Serav Antlaşması: İran'ın Nasuh Paşa Antlaşması'yla vermesi gereken vergiyi göndermemesi üzerine çıkan savaş, İran'ın barış istemesiyle sona ermiştir.

Sonuç: İran Nasuh Paşa Antlaşması'nın mad delerini kabul etti.

d. Kasr-ı Şirin Antlaşması: İran'ın Bağdat'ı almasıyla aramızdaki savaş başlamıştır.

Sonuç: Bugünkü İran sınırlarımız büyük ölçüde çizilmiştir.

B- Osmanlı - Lehistan İlişkileri

Sokullu döneminde himayemiz altına alına Lehistan ile münasebetlerimizin bozulmasında temel etkenler Erdel, Boğdan ve Ukrayna Kaza' lan ile ilgili sorunlardır.

a. Hotin Seferi: Lehistan'ın Eflak, Boğdan ve Erdel'in iç işlerine karışmasıyla başlar.

Sonuç; Genç Osman bu sefer sırasında Yerçeriler'in disiplinsiz davranışını tespit etmiş ve t ocağı kaldırma kararı almıştır. Ancak Yeniçerili bunu haber alınca Genç Osman'ı şehit etmişlerdir

b. Bucaş Antlaşması: Lehistan 1672'de Osmanlı'ya bağlı Ukrayna Kazakları'na saldırınca savaş yeniden başlamıştır. IV. Mehmet ve Köprü Fazlı Ahmet Paşa komutasındaki ordu, Lehistan içlerine kadar ilerlemesi üzerine Lehistan'ın isteği ile Bucaş Antlaşması imzalanmıştır.

Sonuç: Osmanlı batıda en geniş sınırları kavuşmuştur. (Podolya ve Ukrayna'yı almıştır.)

C- Osmanlı - Venedik İlişkileri

Bu dönemde Osmanlı- Venedik ilişkilerinin melini denizlerde birbirlerine karşı üstünlük kurma çalışmaları vardır. Girit Adasının Fethi: IV. Mehmet'in padişahı, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın sadrazamlığı neminde (24 yıl sonra) fethedilmiştir.

D- Osmanlı - Rus İlişkileri

Rusya'nın, topraklarını genişletmek için Ukrayna'ya saldırması üzerine savaş başlamıştır.

Sonuç: Osmanlı Cehrin kalesini geri aldı. Bahçesaray Antlaşması imzalandı.

En önemli özelliği: Osmanlı ile Rusya arasındaki ilk resmi antlaşmadır.

E- Osmanlı - Avusturya İlişkileri

a. Haçova Meydan Savaşı: Sınırlarda meydana gelen karşılıklı akınlar sonucunda oluşmuştur.Eğri kalesi ele geçirildi. Avusturya ordusu bozguna uğratıldı. Kaniye kalesi ele geçirildi.

b. Zitvatorok Antlaşması: Avusturya bu savaşlarda ateşli silahlar kullandıklarından Osmanlı zorlanmıştır. Bu antlaşma ile:

Osmanlı padişahı ve Avusturya kralı protokol bakımından eşit sayılacaktı.

* Eğri, Kaniye ve Estergon kaleleri Osmanlı'ya bırakılmıştır.

c. Vasvar Antlaşması: Avusturya'nın, Erdel'in içişlerine karışması üzerine başlayan savaş Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın Uyvar kalesini alması üzerine Vasvar antlaşması imzalanarak savaş sona ermiştir.

Sonuç: Avusturya hem Uyvar ve Novigrat kalelerinin Osmanlı'ya ait olduğunu kabul etmiş hem de Osmanlı'ya savaş tazminatı vermeyi kabul etmiştir.

II. Viyana Kuşatması: Macaristan'da çıkan olaylar II. Viyana Kuşatması ile savaşların nedenidir. Katolik Avusturyalılar Protestan Macarlar'a dinî ve siyasî baskı uyguluyorlardı. Macarlar'ın yardım istemesi üzerine Avusturya'ya savaş açıldı (1682). Osmanlı ordusu Viyana önlerinde yenilgiye uğradı.

Kutsal İttifak Savaşları

Avrupa'daki Osmanlı Devleti'nin ilerleyişi bu yenilgi ile sona erdi. Türklerin geri çekilişi Sakarya Meydan Muharebesi'ne kadar sürdü. Bu yenilgiden sonra Türkleri Avrupa'dan atmak için cesaretlenen Avusturya, Lehistan, Rusya, Venedik ve Malta Papa'nın da kışkırtmasıyla Kutsal ittifak'ı kurdular. Kutsal İttifak devletleriyle Osmanlı Devleti arasındaki savaşlar 16 yıl sürdü ve II. Süleyman, II. Ahmet ve II. Mustafa başa geçtiler. Sonunda Karlofça Antlaşması imzalandı (1699). Bu anlaşmaya göre;

* Temeşvar (Banat) dışında kalan bütün Macaristan ve Erdel Avusturya'ya,

* Ukrayna ve Podolya Lehistan'a, Mora ve Dalmaçya kıyıları Venediklere bırakıldı. Bu antlaşmadan bir yıl sonra Rusya ile İstanbul Antlaşması yapıldı. Böylece; Osmanlı Devleti batıda ilk kez toprak kaybına uğramış, Duraklama Dönemi bitip Gerileme Dönemi başlamıştır.

İÇ İSYANLAR İstanbul İsyancıları

Yeniçeri ve sipahiler tarafından çıkarılan isyanlardır. Yeniçeri ocağının bozularak "Devlet ocak içindir." anlayışının hakim olması sonucunda çıkmıştır.

Celali İsyancıları

Tımar sisteminin bozulması, haksız dirlik dağıtımı, iltizam sisteminin yaygınlaşması, vergilerin ağırlaştırılması, savaşların uzun sürmesi nedenlerinden çıkmıştır. Bu isyanların sonucunda;

Devlet otoritesi zayıfladı. Ekonomi zayıfladı, üretim azaldı. Anadolu'da can ve mal güvenliği kalmadı, köyden kentlere göç başladı. İstanbul ve Celali isyanları devlet yönetimine, devletin düzenini değiştirmeye yönelik isyanlar olmayıp, şahıslara yönelik isyanlardır.

Eyalet İsyancıları

Merkezi otoritenin bozulması sonucunda merkeze uzak eyaletlerde çıkan isyanlardı. Amacı, Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsız olmaktır. Eflâk, Boğdan, Erdel, Halep, Yemen, Bağdat gibi. İsyancıların bastırılması sırasında Osmanlı Devleti Avrupa devletleriyle karşı karşıya geldi.

XVII. yy. Islahatlarının Amacı ve Özellikleri

Bu yüzyılda ıslahat yapan devlet adamları;

a. I. Ahmet Dönemi:

Saltanat sisteminde değişiklikler yaptı

* Ekber ve Erşed Kanunu'nu getirdi. Yani hanedanın en yaşlı ve en tecrübeli kişisi başa geçecek.

Kafes usulü: En yaşlı, en tecrübeli hanedan üyesinin han içindeki üyelerin sarayda tutulması. Devlet işlerinde tecrübe kazanması için sancağa çıkmaya son vermiştir.

b. Kuyucu Murat Paşa: Celali isyanlarını bastırırken baskı ve şiddet uygulamıştır.

c. II. Osman Dönemi:

* Saray dışından evlilik yaparak, yönetime saray kadınlarının etkilerini engellemek

Zamanın ihtiyaçlarına göre yeni kanunlar hazırlamak

* Hotin seferi sırasında Yeniçerilerin disiplinsiz davranışından dolayı, Yeniçerileri ortadan kaldırmayı hedeflemişse de Yeniçeriler II. Osman'ı şehit etmişlerdir.

d. IV. Murat Dönemi:

Yeniçeri ve Sipahi isyancıları ortadan kaldırıldı Uyuşturucu ve tütün kullanımı yasaklanmıştır Anadolu'daki isyancılar ortadan kaldırıldı. Tımar sistemi düzeltilti

Devletin duraklamasının ve kötü gidişinin durdurulması için yapılması gerekenlere ilişkin raporlar düzenletmiştir. Bunlardan en ünlüsü Koçi Bey Risalesidir.

e. Tarhuncu Ahmet Paşa Dönemi:

En önemli özelliği: İlk denk bütçeyi oluşturması.

Sonuç: Çıkarları tehlikeye giren kişiler tarafından görevden alınması ve idam edilmesi sağlanmıştır.

f. Köprülüler Dönemi:

1656-1691 yılları arasında Köprülü ailesinden devlet adamları sadrazamlık yapmışlardır. Bu dönemi başlatan Köprülü Mehmet Paşa göreve gelmek için bazı şartları ileri sürmüştür.

Bunlar;

*Saraya sunacağı her teklif kabul edilecektir.

Devlet memurlarının görevlendirilmesi ve azledilmesi serbest olacaktır. Sadrazamlık görevine kimse karışmayacaktır. Kendisi hakkında bir şikayet olursa önce savunması alınacak, sonra karar verecektir.

Ancak bu dönemde yapılan ıslahatlar kişilere bağlı kaldı, isyanların gerçek nedenleri üzerinde durulmadı. Baskı ve şiddet ile bastırılmaya çalışıldı. Bu sebepten dolayı ıslahatlar başarılı olmamıştır.